

На заняттях зі студентами, ми використовували рольові та ділові ігри на тему: "Кадрова політика підприємства", „Бесіда керівника банкуз працівниками", „Розподіл доручень на наступний рік", „Два погляди на один факт".

Програвання ролей, пошук виходу із наданої комунікативно-ігрової ситуації, аналіз ходу гри та досягнутих результатів сприяє тому, що студенти усвідомлюють себе, власні дії, переживання, прийоми саморегуляції, нові утворення які виникають в їх пізнавально-комунікативному досвіді.

Імітаційно-ігрове навчання в вищій школі вміщує в себе можливості для рішення навчальних проблем, які не мають однозначного рішення. Неоднозначність навчальних ігрових ситуацій сприяє появі у студентів установи на відпочинок від готових рецептів, стереотипних питань і дій, на самостійність мислення, на пошук оригінальних рішень і способів виходу із імітаційно-ігрових ситуацій, які створюються в навчальному процесі.

Ігрові форми і методи дозволяють створити ситуації, включаючись в які, вони будуть оволодівати мистецтвом швидко та ефективно вирішувати учбово-пізнавальні задачі, оволодівати культурою спілкування, розвивати мислення.

Література

1. Кондрашова Л.В., Виевская М.Г., Савченко Л.А. Имитационно-игровое обучение в высшей школе: Учебное пособие. - Кривой Рог, 2001.-194 с.
2. Вербицкий А.А. Деловая игра как метод активного обучения \ \ Современная высшая школа. - 1982.-№ 3.

О.В. Лисевич

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

В статье рассматривается проблема формирования культуры общения в диалогических учебных ситуациях.

This article reveals the problem of formation of communicative culture in dialogue studying situations.

Розвиток вищої школи неможливий без усвідомлення особливої ролі культури та освіти, особистісно-творчої

самореалізації викладача та студента. Притаманні сучасному суспільству зміни у всіх сферах життя та діяльності людини вимагають перегляду вимог до рівня загальнокультурної та спеціальної підготовки студентів.

У “Державній національній програмі “Освіта” (Україна XXI століття)” зазначено, що система вищої освіти є однією з основних форм соціалізації особистості, яка повинна забезпечувати “фундаментальну наукову, загальнокультурну, практичну підготовку фахівців, що визначають темпи і рівень науково-технічного та соціального прогресу, сприяють утвердженню гуманістичних ідеалів, норм спілкування, формування інтелектуального потенціалу нації як найвищої цінності суспільства”.

Система вищої освіти, на думку дослідників проблем вищої школи, переживає етап реорганізації, реформування. Вона повинна намагатися закріпити об’єктивний досвід людства, створити умови подальшого розвитку суспільства, культури, науки, передбачити формування у студентів рис особистості майбутнього: перспективні ідеали, перспективні види діяльності, перспективи взаємовідносини.

Таким чином, в умовах динамічних соціальних перетворень реорганізація ВНЗ передбачає орієнтування вищої освіти на світовий рівень, а тому з’являється необхідність у новому осмисленні багатьох проблем, серед яких важливе місце належить проблемі формування кваліфікованих спеціалістів, які б досконало володіли культурою педагогічного спілкування.

На початку XXI століття у науці посилюється увага до методологічних, теоретичних, експериментальних проблем спілкування та ролі діалогу у процесах спілкування та пізнання. Увага до цих проблем спричинена зміною позицій у пізнанні світу, не з традиційних, монологічних, а діалогічно. Незважаючи на певну розробленість проблеми формування культури педагогічного спілкування у вітчизняній та зарубіжній літературі, вона, здебільшого, розглядалась у контексті спілкування вчителя школи з учнями. Формуванню ж педагогічної культури спілкування у вузівській практиці приділено уваги менше.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що ефективність формування культури педагогічного спілкування залежить не стільки від застосування нових засобів чи підходів, скільки від перебудови існуючих. Так, ми пропонуємо, формувати культуру спілкування майбутніх педагогів засобами діалогічних навчальних ситуацій.

Організація викладачем діалогічного спілкування під час навчання робить необхідними створення атмосфери доброзичливості, довіри, відкритості. Навчальний діалог обов'язково відображає погляди та позиції учасників, що дозволяє спів ставляти різні точки зору, визначати власну позицію і розглядати її лише як одну з можливих.

У науці проблемами культури педагогічного спілкування та діалогізацією навчання займалось багато вчених. Питанням культури педагогічного спілкування в контексті загальної проблеми формування педагогічної культури займалися О.В.Барабанщиков, Є.Б.Гармаш, А.І.Ломач, Т.В.Іванова, І.Ф.Ісаєв.

У розробку проблем педагогічного спілкування великий внесок зробив В.А.Кан-Калик, який систематизував інформацію про особливості педагогічного спілкування як творчого процесу, розкрив його психологічний зміст, структуру, стилі, стадії. Автор вперше виділяє дидактичний і комунікативний аспекти педагогічного спілкування.

Проблеми педагогічного спілкування та професійної культури педагога розглядалися у працях К.М.Левітана, М.О.Лазарева, В.С.Грехньова, С.І.Архангельського, О.О.Деркача, І.А.Зязюна, Н.В.Кузьміної, В.Г.Максимова, В.О.Сластьоніна, Г.М.Сагач.

Проблема побудови навчального процесу за принципами діалогічного спілкування є актуальною і розглядається у багатьох роботах таких учених, як О.Абдулліна, А.Алексюк, А.Бойко, О.Дубасенюк, Л.Кондрашова та інші.

Діалог є способом спілкування та розуміння, основи нової освіти. У працях Л.Виготського, С.Рубінштейна діалог – це лінгвістична форма спілкування. Як форма навчання діалог розглядається В.Андрієвською, Г.Баллом, А.Алексюком, В.Біблер, І.Льницька, А.Фурман розглядали розвивальні

можливості творчого діалогу в обґрунтуванні теорії проблемного навчання. Досліджуються дидактичні умови формування діалогічних умінь студентів ВНЗ (Л.Бурман) та питання формування готовності студентів до діалогічного навчання (В.Морозов).

Незважаючи на постійне використання поняття „культура спілкування” в науково-дослідних публікаціях з психології та педагогіки, нам не вдалося знайти точного наукового визначення цього поняття у літературі. У науковій періодиці, як у вітчизняній так і зарубіжній, культура спілкування ідентифікується з культурою комунікації.

Питанням формування культури спілкування присвячено низку публікацій радянських психологів і педагогів, які акцентують моральну, етичну, або виховну функцію спілкування. У сучасних публікаціях українських дослідників, поняття „культура спілкування” асоціюється, в основному, з проблемами виховання культури національної мови, етнічної самосвідомості, етики спілкування мовленнєвого етикета, стилістики ділового мовлення, відродження традицій та культури, тобто обговорення вербального етичного боку спілкування.

У літературі відсутнє також однозначне визначення поняття „діалогічна навчальна ситуація”. Ми розглядаємо діалогічну навчальну ситуацію як сукупність умов, обставин, які склалися під час спілкування викладача і студента. Проаналізувавши поняття „діалогічна навчальна ситуація”, розуміємо такі спеціально організовані взаємини викладача та студентів, які мають на меті формування культури педагогічного спілкування.

Спробуємо розглянути педагогічну ситуацію в контексті навчального процесу – заняття. Вона обов'язкова повинна містити мету, завдання, етапи і зміст, характер взаємодії викладача та студента.

Залежно від етапу заняття ситуація може бути ситуацією ознайомлення з навчальним матеріалом (орієнтація у ньому), тренування (опрацювання загальних способів дії), контролю та оцінки способів дії. За динамікою співробітництва можуть бути визначені ситуації початку роботи, завершення. За характером

вирішення навчальних завдань ситуація розглядається як нейтральна або проблемна [7;336-337].

Організація діалогу на заняттях можлива лише за умови створення проблемної ситуації, яка живить пізнавальну діяльність студентів. Якщо нема проблеми – діалог перетворюється у безпредметну розмову або згасає.

Слід враховувати таку особливість учбового процесу як його ситуативність і непередбачуваність. Будь-яке спілкування завжди відбувається у конкретній ситуації, особливістю якої є її принципова неповторність. Завданням викладача є необхідність усвідомлення наявності визначеного в учбовому процесі (тема, її розробленість та характер, знання специфіки організації різних форм та методів в учбовому процесі та ін.) та невизначеного (різний інтелектуальний рівень аудиторії, настроїв, специфіка інформації).

Формування культури спілкування в учбовому процесі буде полягати саме у формуванні вмінь конструювати діалогічні навчальні ситуації, імпровізувати, виявляти проблему, використовувати альтернативні судження.

Організація діалогічного спілкування має певні об'єктивні труднощі:

- ситуативні, пов'язані з об'єктивною відокремленістю тих, хто спілкується;
- контркомунікативні, пов'язані з егоцентризмом, браком мотивів;
- тезаурусні, пов'язані з різним рівнем інтелектуального й комунікативного розвитку [1].

Задача викладача – створити проблемну ситуацію, підштовхнути студентів до пошуку вирішення проблеми. Для цього новий теоретичний матеріал подається у формі проблемної задачі, яка обов'язково включає протиріччя, які необхідно діагностувати та вирішити.

Неабиякого значення має індивідуальний підхід та продуктивне педагогічне спілкування, яке необхідно враховувати при розробці завдань та плану занять, а також зважати на рівень підготовки та інтереси кожного студента.

Формування культури педагогічного спілкування у студентів потребує відповідної організації всього навчально-

виховного процесу. Важлива роль у розв'язанні цієї проблеми належить створенню діалогічних навчальних ситуацій, які містять досить широкі можливості для формування культурних цінностей, розвитку комунікативних умінь і навичок, вдосконалення мовленнєвого етикету і, отже, сприяє формуванню загальної культури вчителя і, зокрема, культури спілкування.

Література

1. Андрієвська В.В., Балл Г.О. та ін. Діалогічна взаємодія у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. - К.:1997.
2. Бахтин М.М. Проблема поэтики Достоевского. - М.: Советская Россия, 1979. - 318 с.
3. Буш Г. Диалогика и творчество. - Рига, 1984, - 318 с.
4. Бодалев А.А. Личность и общение: Избр. Труды,- М.: Педагогика, 1983. - 272с.
5. Ломов А.Ф. Проблема общения в психологии// Проблема общения в психологии / Под ред. А.Ф.Ломова. - М.: 1981. - С. 3-23.
6. Платон. Собрание сочинений: в 4 т. Т. 1. - М.: 1990. - 581с.
7. Процесс обучения в высшей школе: Учеб. Пособие/ Л.В.Кондрашова. - Кривой Рог, 2000. -218с.

Н.Д. Соловйова, Н.А. Ігнатюк

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ДОРΟΣЛИМИ

В статье определены особенности развития внимания, памяти, мышления взрослых учащихся, предложена методика обучения активному лексическому минимуму по специальности. Работа над лексикой предполагает введение специального этапа запоминания лексического материала на основе приемов по развитию речевых механизмов.

Peculiarities of developing attention, memory and thinking of adult learners are determined in the article and new methods of teaching active lexical minimum are suggested. Work at lexics presupposes the introduction of a special stage of memorizing the